

Commissie van Toezicht Penitentiaire Inrichting Rotterdam Locatie De Schie

Jaarverslag 2020

Woord vooraf

Onafhankelijk toezicht op het handelen van de overheid kan het vertrouwen van de samenleving in de publieke dienstverlening bevorderen, ook als het om het gevangeniswezen gaat.

Dat de overheid niet is verheven en uitgezonderd van toezicht en controle is door de wetgever weergegeven in de formulering van het beklagrecht voor gedetineerden in de Penitentiaire beginselenwet (Pbw). Deze groep is immers afhankelijk van de overheid voor de kwaliteit van leven. Bij de uitoefening van dit toezicht, zoals bij de Commissie van Toezicht (CvT) in PI De Schie, kan ook menigmaal worden vastgesteld dat *“de meeste mensen deugen”*¹. Daarmee kan doorgaans worden bevestigd dat de penitentiaire taken naar behoren en volgens de regels plaatsvinden door opgeleid en toegewijd personeel. Daarmee legitimeert de Commissie van Toezicht de penitentiaire praktijk. Soms echter is het nodig dat de Commissie aan de hand van klachten van gedetineerden een koerscorrectie aanbeveelt. Daar maakt zij het verschil.

In het jaar 2020 werd in het kader van de viruswerende maatregelen een totale bezoekstop afgekondigd die de Commissie van Toezicht in een marginale positie dreigde te manoeuvreren. Hechte samenwerking tussen directie, afdelingshoofden en Commissie heeft er echter toe geleid dat een lacune in toezicht kon worden overbrugd met Skype, bezoek achter glas en elkaar geïnformeerd houden. Er bleek een wederzijdse bereidheid te bestaan om elkaar in staat te stellen de taken te blijven uitvoeren. Ook de beklagzittingen en de vergaderingen konden vanaf juli 2020 weer worden hervat met behulp van een audio- en visuele verbinding (Skype). Dankzij de techniek, niet altijd perfect maar toch, werd zo bereikt dat de penitentiaire werkelijkheid niet uit het zicht verdween. Juist in het overstijgen van de beperking toonde de Commissie zich de uitzonderlijke omstandigheden meester. Dit verslag getuigt daarvan.

Hendrik Vis

Voorzitter Commissie van Toezicht PI De Schie, Rotterdam

¹ De uitdrukking is ontleend aan Alex Brenninkmeyer, voormalig Nationale Ombudsman. Het is de titel van het boek van Rutger Bregman: *De meeste mensen deugen* van Uitgever De Correspondent

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. De inrichting	5
3. Samenstelling en mutaties van de Commissie van Toezicht.....	5
4. Cijfers over 2020.....	5
5. De toezichthoudende taak	7
6. De adviestaak	13
7. De bemiddelingstaak	13
8. De rechtsprekende taak	13
9. Overige vermeldenswaardige activiteiten en gebeurtenissen.....	14
10. Algemene conclusies	14
Bijlagen.....	15

1. Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag 2020 van de Commissie van Toezicht van de Penitentiaire Inrichting Rotterdam, locatie De Schie (hierna: PI De Schie).

Het jaarverslag geeft, naast enige statistische gegevens over omvang en aard van de ingediende klachten, een impressie van de waarnemingen die de leden van de Commissie hebben gedaan tijdens hun werkzaamheden. Ook zijn de belangrijkste gesprekspunten opgenomen die tijdens de vergaderingen van de Commissie, wel of niet in aanwezigheid van de directie, de revue zijn gepasseerd.

In 2020 werden directie en personeel van de PI, evenals de Commissie van Toezicht geconfronteerd met maatregelen ten gevolge van het COVID-19-virus. Waar in eerste instantie gedacht werd dat met enkele weken de normale werkwijze ten aanzien van de behandeling van klachten hervat zou kunnen worden, bleek al gauw dat andere maatregelen nodig waren om de behandeling van de klachten van gedetineerden en het toezicht door de Commissie te hervatten. In eerste instantie telefonisch, later via een tablet en uiteindelijk in een spreekkamer achter glas konden de klachten van de gedetineerden besproken worden.

Commissievergaderingen vonden in eerste instantie geen doorgang, maar later op een locatie waar de anderhalve-meter-richtlijn kon worden gehandhaafd en sinds halverwege 2020 via een Skype-verbinding. Ook de beklagzittingen vonden plaats via een Skype-verbinding.

Vanaf de afkondiging van de lockdown medio 2020 hield de voorzitter wekelijks beraad met de directie waarvan het verslag direct circuleerde.

De toezichthoudende taak heeft in dit jaar niet plaatsgevonden door eigen waarneming op de diverse afdelingen, maar door telefonische gesprekken met afdelingshoofden waarvan een schriftelijk verslag wordt gemaakt dat wordt besproken tijdens de maandelijkse commissievergaderingen. Een kort overzicht van de bevindingen van de portefeuillehouders bevindt zich in dit jaarverslag.

De Commissie dankt de directie, de afdelingshoofden en alle overige medewerkers voor de constructieve, effectieve en prettige samenwerking in 2020.

Commissie van Toezicht, maart 2021

2. De inrichting

PI De Schie kent een Huis van Bewaring en een Gevangenis. PI De Schie is een extra beveiligde inrichting die plaats biedt aan (levens)lange gestraften en gedetineerden met een vluchtgevaar of een maatschappelijk risico (GVM). Daarnaast is PI De Schie een van de twee in Nederland bestaande penitentiaire inrichtingen voor van terrorisme verdachte personen, de Terroristen Afdeling (TA) en ook voor beheer problematische gedetineerden (BPG). Ook is er een afdeling voor extra zorgvoorziening (EZV).

3. Samenstelling en mutaties van de Commissie van Toezicht

In haar vergadering van 4 maart 2021 heeft de Commissie bij meerderheid van stemmen besloten om de vermelding naamsgegevens van de leden achterwege te laten.

De Commissie bestond op 31 december 2020 uit twaalf leden met verschillende achtergronden. Van de twaalf leden fungeren vier leden als beklagvoorzitter. Zij zijn werkzaam binnen de rechtspraak, de advocatuur en het wetenschappelijk onderwijs. De overige acht leden fungeren als weekcommissaris en tevens als bijzitter bij de beklagzittingen. Hun maatschappelijke achtergrond betreft onder andere de strafrechtsketen, zoals politie en Openbaar Ministerie, justitie en reclassering, maar ook de inspectie justitie & veiligheid. Daarnaast zijn er leden met een achtergrond in de publieke (gemeente) sector, alsook in de private (bedrijfsleven) sector. Een arts maakt eveneens deel uit van de Commissie. Met inachtneming van de diverse achtergronden zijn de portefeuilles verdeeld over de leden.

De Commissie wordt ondersteund door een secretaris en een administratief medewerker. Het secretariaat is ondergebracht bij de Rechtbank Rotterdam, locatie Dordrecht.

4. Cijfers over 2020

Aantal beklagzittingen

In 2020 zijn er 22 beklagzittingen gehouden. Van half maart 2020 tot half juni 2020 hebben er geen beklagzittingen plaatsgevonden. De zitting van 19 maart 2020 is komen te vervallen. Op 25 juni 2020 heeft de eerste beklagzitting via een digitale audio- en beeldverbinding (Skype) plaatsgevonden. Waar normaal gesproken 12 klachten op een zitting worden gepland, zijn dit via Skype gemiddeld acht klachten per zitting.

Aantal contacten met de Gedeco in 2020

In 2020 zijn door de commissieleden 9 vergaderingen van de Gedeco bijgewoond. De Gedeco is een inspraakorgaan van gedetineerden met betrekking tot de inrichting.

Aantal medische klachten in 2020

	2019	2020
Aantal klachten	32*	27
Bemiddeld hoofd medische zaken	18	16
Naar medisch adviseur	7	4
Naar RSJ	2	1
RSJ gegrond	1	1
Ontslag/overplaatsing (niet bemiddeld)	7	6

* waarvan 12 klachten van één persoon

Overzicht ingediende beklagschriften 2020

Een overzicht van het aantal ingediende beklagschriften dat via bemiddeling of behandeling op beklagzittingen is afgedaan, is achter in dit jaarverslag opgenomen.

Overzicht soorten ingediende klachten per onderwerp in 2020

(in vergelijking met 2019)

Soort klachten	Aantal 2019	Aantal 2020
Activiteiten (arbeid)	20	36
Activiteiten (diversen)	36	136*
Activiteiten (luchten)	22	11
Activiteiten (sport)	24	91*
Bejegening	28	21
Bewegingsvrijheid	0	1
Compensatie	0	1
Contact buitenwereld (bellen)	8	22
Contact buitenwereld (bezoek)	55	105*
Contact buitenwereld (media)	0	3
Contact buitenwereld (post)	7	6
Controle	19	30
Dagprogramma, beveiliging en toezicht op maat (DBT)	37	27
Disciplinaire straf	89	102
Eisen verblijfsruimte	5	7
Geweld	0	0
Informatie/procedure	97	102
Nog onbekend**	0	11
Ordemaatregel	27	21
Persoonlijke voorwerpen	33	44
Regime	1	6
Rekening courant/zak- en kleedgeld	27	13
Rogatoir verzoek	83	53*
Schadeverhaal	2	3
Selectie/overplaatsing (extern)	15	6
Selectie/overplaatsing (intern)	8	14
Transport	3	0
Verlaten inrichting	30	6*
Verzorging (diversen)	64	36
Verzorging (godsdienst/levensovertuiging)	3	21*
Verzorging (medisch)	34	15*
Verzorging (persoonlijk)	14	14
Totaal	791	964

* Een significante toename in het aantal klachten is te wijten aan diverse groepsklachten die zijn ingediend, voornamelijk als gevolg van coronamaatregelen waardoor activiteiten zijn beperkt. Eveneens ten gevolge van de coronamaatregelen en minder mogelijkheden tot het houden van zittingen, met name in de zomermaanden, is het aantal rogatoire verzoeken een stuk lager geweest dan gebruikelijk. Dit geldt ook voor klachten ten aanzien van verlaten inrichting, nu de verlofmogelijkheid voor gedetineerden door de coronamaatregelen kwam te vervallen.

** zaken waarvan het onderwerp nog niet bekend is, omdat de klacht is ingediend in een vreemde taal of omdat uit de klacht niet blijkt waarover nu precies geklaagd wordt.

5. De toezichhoudende taak

In de maandelijkse vergaderingen van de Commissie staat de toezichhoudende taak centraal. Door uitwisseling met de directie van actuele aangelegenheden wordt gestreefd naar het voorkomen van klachten en het verbeteren van de gang van zaken binnen de inrichting. In deze vergaderingen komt ook het te voeren dan wel gevoerde beleid van de directie ter sprake.

Op 12 november 2020 heeft overleg met de afdelingshoofden plaatsgevonden. Het overleg met de afdelingshoofden wordt een keer per jaar gehouden. Agendapunten voor dit overleg komen zowel van de Commissie als van de afdelingshoofden. De directie is geen deelnemer aan dit overleg. Een goed begrip van elkaars rollen en knelpunten bevordert de verstandhouding en het oplossingsvermogen.

In april 2020 heeft geen vergadering plaatsgevonden vanwege de coronamaatregelen. Vervolgens hebben de maandelijkse vergaderingen plaatsgevonden via een audio- en visuele verbinding (Skype). Voor de vergadering van 9 juli 2020 heeft de Commissie gebruik kunnen maken van de externe vergaderruimte van het Detentiecentrum Rotterdam.

Portefeuilles

Er zijn 15 portefeuilles. Per portefeuille is een commissielid de hoofdverantwoordelijke. De portefeuillehouders hebben regelmatig overleg met de betrokkenen van de diverse sectoren en doen daarover verslag in de maandelijkse commissievergadering. De portefeuillehouders completeren het beeld dat in de contacten met gedetineerden en het overleg met de directie is ontstaan. Ook leveren de portefeuillehouders materiaal aan voor het jaarverslag en ten minste eenmaal (maar bij voorkeur tweemaal of vaker) per jaar doen zij schriftelijk verslag aan de vergadering van de Commissie.

De Commissie van Toezicht maakt gebruik van diverse instrumenten om zicht te krijgen op de werkelijkheid van het penitentiaire bedrijf. Daartoe verdeelt ze haar aandacht over de diverse afdelingen en onderwerpen. De informatie die aldus wordt verzameld, wordt in de vergadering met de directie besproken om de gang van zaken te evalueren en waar nodig en mogelijk voorstellen te doen om deze bij te stellen.

De A-afdeling [A1 en A2]

Op de A-afdeling is plaats voor 48 mannen met veelal langdurige gevangenisstraffen. Het personeel is overwegend al lang op deze afdeling werkzaam. Een nieuw afdelingshoofd heeft veel werk gemaakt van de kwaliteit van de onderlinge communicatie en de collegialiteit die nodig is bij het verbeteren van de sfeer op de afdeling en de dienstverlening.

De coronaperiode heeft velen geconfronteerd met het stoppen van het bezoek zonder toezicht (BZT). Dat voor velen skypen mogelijk werd gemaakt, bleek een tegemoetkoming voor de teleurstelling van het bezoekverbod dat tot 1 juli 2020 gold. De stijging van het aantal klachten wordt gecompenseerd door het hoge percentage klachten dat bij nader inzien door de klagers werd ingetrokken. Interventie van het afdelingshoofd de teamleiders en de mentoren kunnen verklaren dat gedetineerden hun klacht lieten varen.

De A3-afdeling (TA en BPG)

De A3-afdeling is onderverdeeld in 7 cellen voor terreurverdachten en veroordeelden (TA), 7 cellen voor beheersproblematische gedetineerden (BPG) en 7 afzonderingscellen. De samenstelling van het personeel heeft een verandering ondergaan. Er zijn enkele vacatures en de opleiding van de nieuwkomers is in volle gang. Vervulling van vacatures op de A3 vergt grotere inspanningen in verband met stabiliteit en integriteit. De bezetting was einde 2020 nog

niet volledig. De selectie op stabiliteit en teamspeler zijn vergt bij deze categorie gedetineerden extra waakzaamheid.

TA

In de loop van 2020 zijn de cellen die beschikbaar waren voor de BPG eveneens TA-cellen geworden. Vanaf 1 augustus 2020 beschikt PI De Schie daarmee niet langer over een BPG-afdeling, maar wel over 14 TA-cellen.

De gedetineerden op de A3-afdeling worden door de unit psychologie in de PI Vught speciaal gescreend om de psychopathologie te onderscheiden van de extremistische en gewelddadige ideologische drijfveren. De combinatie met lotgenoten op de TA vindt niet lichtvaardig plaats zodat deradicalisering kan ontstaan. Er is in de afgelopen jaren met behoud van het individuele regime veel gedaan om de eenzame opsluiting af te wisselen met gezamenlijke arbeid, sport en educatie in kleine groepen.

ISO/OBS

Het aantal gedetineerden dat wegens disciplinaire straffen in een afzonderingscel is geplaatst, steeg door de invoer van drugs en telefoons en geweldpleging. Sinds het bezoekverbod werd afgekondigd, lijkt het aantal ISO-plaatsingen te dalen omdat de contrabande in aantallen en last afnam.

De B-afdeling (gevangenis)

De B-afdeling heeft een totaal van 72 cellen voor reeds afgestrafte gedetineerden.

De B1-afdeling had een regime met extra vrijheden en faciliteiten voor de daar verblijvende gedetineerden, de zogenaamde afdeling zelfredzaamheid. In 2019 werd al de vrije toegang tot de luchtplaats geschrapt uit dit programma als gevolg van de toegenomen invoer van contrabande via deze afdeling. Als gevolg van de corona-maatregelen dienen nu ook de op deze afdeling verblijvende gedetineerden achter de deur te blijven op die momenten dat zij niet deelnemen aan activiteiten. Het regime met extra vrijheden is hiermee in 2020 feitelijk komen te vervallen.

Op de B2 en B3 verblijven zowel gedetineerden in het basisregime als in het uitgebreidere plusregime.

De C-afdeling

De C-afdeling (Huis van Bewaring en gevangenis) heeft een totaal van 48 cellen waarvan er 24 specifiek voor de Extra Zorg Voorziening (EZV, C1) gereserveerd zijn. Hier worden gedetineerden geplaatst (HvB en gevangenis) die kampen met psychische, sociale en/of medische problematiek. Ook worden hier zedendelinquenten ondergebracht om hen te beschermen tegen represailles. Voor deze afdeling is meer personeel beschikbaar dat specifiek is geselecteerd en opgeleid, waardoor vragen en problemen ondervangen en vaak praktisch opgelost kunnen worden. Er wordt geprobeerd optimale zorg te bieden voor deze doelgroep. Dit lukt ondanks de beperkingen die er vanwege de corona-maatregelen zijn. Op de C2-afdeling waren voorheen ook zes Rechter Commissaris(RC)-cellen beschikbaar. Deze cellen zijn in 2020 verhuisd naar de afdeling D-3. Er was in 2020 een behoorlijk verloop onder het personeel.

De D-afdeling (Huis Van Bewaring)

Op de D-afdeling zijn 72 personen ondergebracht. Per week worden ongeveer tien nieuwe personen op deze afdeling geplaatst. Ondanks de coronaomstandigheden is het in de PI en dus ook op de D-afdeling redelijk rustig. Inkomende personen moeten eerst acht dagen in quarantaine voordat ze worden verdeeld over de afdelingen. Bij binnenkomst worden ze niet getest op corona, maar wordt wel gekeken naar koorts en hoesten. Indien nodig kan de medische dienst een coronatest verrichten.

Op de luchtplaats wordt de afstand van anderhalve meter gehandhaafd. Dat wil zeggen dat er niet meer dan twaalf personen tegelijk mogen luchten. Slechts drie gedetineerden mogen tegelijk zich bezighouden met persoonlijke verzorging.

De meeste vloeren van de D vleugel zijn inmiddels vernieuwd met een nieuwe deklaag.

Het nieuwe camerasysteem in de PI werkt prima. Scherpere lenzen en op meer plaatsen camera's. Veel plaatsen worden "gezien" door de camera's, echter de cellen natuurlijk niet. Mishandelingen vinden nu dan ook plaats in de cellen.

Er zijn in 2020 verhoudingsgewijs relatief weinig klachten ontvangen van gedetineerden op de D-afdeling.

Activiteitenprogramma

Dagprogramma

Het dagprogramma is in zijn totaliteit aangepast, maar voldoet ondanks de corona-maatregelen nog aan de wettelijke eisen. De wettelijk voorgeschreven activiteiten vinden nog steeds plaats, maar in kleinere groepen.

Sport

Buitensport (voetbal en basketbal) vindt normaal gesproken met twaalf personen plaats, maar in verband met het coronabesmettingsrisico zijn contactsporten (waaronder voetbal en basketbal) afgeschaft. Binnensport vindt in twee groepen van zes gedetineerden plaats; de ene groep fitness en de andere tennist of volleybalt in de sportzaal. De sportgroepen zijn samengesteld uit gedetineerden van dezelfde afdeling. Dit is gedaan om coronabesmetting tussen afdelingen te voorkomen. Verder konden groepen voorheen worden aangevuld met gedetineerden van andere afdelingen, maar dit is tijdelijk afgeschaft.

De begeleiding van de sportgroepen vindt plaats door een instructeur lichamelijke opvoeding (ILO) en twee toezichthouders.

In het nieuwe dagprogramma is er een gedeeltelijke samenloop van luchten en sport op de sportplaats. Het was daarom lastig om op het sportveld te voetballen. Dit is nu opgelost door een hek rond het sportveld te plaatsen. Bovendien wordt gezien of het mogelijk is de luchtplaats te compartimenteren, zodat meer groepen gelijktijdig kunnen luchten.

Bibliotheek

De bibliotheekgroepen zijn teruggebracht tot steeds zes gedetineerden. In 2020 werd de mogelijkheid onderzocht om de boekencollectie van de bibliotheek aan te vullen met schenkingen van gebruikte boeken van buiten de inrichting. Zo werden onder andere tientallen kookboeken beschikbaar gesteld. Helaas is dit initiatief als gevolg van de corona-maatregelen gestopt. Het is niet bekend of dit initiatief later weer wordt opgepakt.

Onderwijs

In 2020 is een nieuwe onderwijzer aangetrokken na het vertrek van de oude onderwijzer. Gedetineerden kunnen per week maximaal twee uur onderwijs in arbeidstijd volgen. Ongeveer zeventig gedetineerden nemen deel aan het onderwijs. De groeps grootte is in verband met de coronamaatregelen teruggebracht van negen gedetineerden tot zeven à acht gedetineerden. Zij kunnen onderling voldoende afstand houden. Na afloop van een onderwijssessie worden de toetsenborden ontsmet en wordt de ruimte geventileerd.

Het is mogelijk om een beroepskeuze- en een competentietest te doen. De huidige tests zijn echter wat achterhaald. Op landelijk niveau wordt gekeken naar meer geschikte tests. De besluitvorming daarover verloopt echter traag en stroperig.

Ten opzichte van eind 2019 zijn er enkele verbeteringen doorgevoerd. Zo is er nu een softwareprogramma dat anderstalige gedetineerden helpt Nederlands te leren spreken en lezen. Vanwege de grote animo hiervoor zijn extra laptops besteld.

Geestelijke verzorging

Geestelijke verzorging ondersteunt mensen met levensvragen in crisissituaties. Zij leveren een bijdrage aan de mentale overleving van een periode van identiteitscrisis en maatschappelijke malaise. Veel relaties sneuvelen gedurende de detentie. Ook de toekomst is voor velen een vraag.

PI De Schie is gekenmerkt door een veelzijdige samenstelling van de bevolking. Ongeveer 40% van de populatie bestaat uit moslims uit verschillende culturen die door twee imams worden bediend. De Rooms-katholieke pastor heeft 24 uur per week ter beschikking voor voornamelijk katholieke Antillianen en Kaapverdiërs. De protestants-christelijke dominee heeft wekelijks 12 uur te verdelen onder geïnteresseerden en de humanist is twintig uur per week present voor persoonlijk contacten. Ongeveer 15-20% van de gedetineerden is niet geïnteresseerd in geestelijke verzorging.

Medische zorg

Dit jaar is ook de medische dienst gekenmerkt door de problemen met COVID-19. In PI De Schie is dit jaar een tiental besmette gedetineerden geweest. Dit heeft niet tot ernstige ziekte geleid. De eerste besmette gedetineerde (op de A1) is overleden met een andere doodsoorzaak, waarvoor hij inmiddels naar het PPC Scheveningen was overgeplaatst. Het merendeel van besmette gedetineerden was op de afdeling A3. Deze personen zijn inmiddels genezen zonder ernstige gevolgen. Aanvankelijk waren er, zoals in het hele land, te weinig persoonlijke beschermingsmiddelen, maar dat is nu voorbij.

De verpleegkundigen kunnen zelf laagdrempelig testen (PCR-tests) en kunnen dit inzetten als zij het nodig vinden. Dat is ongeveer veertig keer gebeurd.

Dit jaar is er op de C1-afdeling (EZV) een suïcidepoging van een gedetineerde geweest. Er is een intern DJI-onderzoek geweest, waaruit geen tekortkomingen van de zijde van de PI naar voren zijn gekomen. Het rapport is naar de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) gestuurd.

In grote lijnen verloopt het goed binnen de medische dienst, maar vooral de krapte aan aanbod van GZ-psychologen kost veel hoofdbrekens. De formatieruimte voor GZ-psycholoog is 2,7 fte, maar feitelijk is er maar 0,5 fte in vaste dienst binnen de PI. De lacune wordt ingevuld met tijdelijke krachten, een basispsycholoog en een ZZP'er. Voor de GZ-opleiding wordt samengewerkt met het PPC Scheveningen. GZ-psychologen zijn schaars en de animo om in de gevangenis te werken is niet groot. Zo staat er al twee jaar een vacature uit voor een GZ-psycholoog. De PI De Schie beschikt nog steeds over dezelfde psychiater en er is een psychiater-in-opleiding bijgekomen.

De huisartsenvoorziening heeft dit jaar goed gefunctioneerd. Er is een vaste huisarts, die al vele jaren in dienst is en de twee anderen (van de FMMU) functioneren goed.

De formatie verpleegkundigen is nagenoeg op peil. Er is nog plaats voor ½ fte. Mede doordat dit jaar weinig vakantie is opgenomen, functioneert alles heel goed. PI De Schie beschikt over goede en zeer ervaren verpleegkundigen. Zij zijn grotendeels zelfsturend.

Er is een nieuwe apotheker, waarmee een contract is afgesloten. Er was eerst sprake van wat aanpassingsproblemen, maar die zijn overwonnen. Inmiddels zijn er goede afspraken.

De tandartsvoorziening functioneert al jaren naar tevredenheid.

De bemiddeling van klachten (meestal succesvol) kost in het algemeen heel veel tijd.

Een sterk toenemende trend is de bemoeienis van advocaten.

In dit coronatijdperk is de toegankelijkheid van hulpverlenende instanties, zoals De Waag, tot de PI beperkt.

Arbeid

De gedetineerdenarbeid heeft zich, mede door een aantal aanpassingen, in 2020 goed staande weten te houden. Wel is de naleving van de landelijke coronamaatregelen een punt van zorg (onvoldoende afstand houden, ontbreken van handgel). Het grote aantal vacatures en langdurig zieken bij het personeel zijn teruggedrongen en de personeelsinzet is nu beter op orde dan die jarenlang is geweest. Ook zijn er voldoende externe opdrachtgevers om de arbeidszalen in bedrijf te kunnen houden. Het voornemen om een aparte scholingszaal in gebruik te gaan nemen is als uitvloeisel van het coronabeleid niet gerealiseerd.

Winkel en voeding

Hoewel er in 2020 nog regelmatig klachten over de winkel zijn ontvangen, meer specifiek van een veelklager, is het aantal klachten over de winkel, hoewel exacte cijfers niet voorhanden zijn nu onder andere deze klachten gerangschikt worden onder het onderwerp verzorging (diversen), beduidend lager dan in 2019. Desondanks blijft het functioneren van de winkel en het voedingsbeleid een punt van aandacht voor de Commissie.

Casemanagement (D&R)

Vanwege de corona-maatregelen is vanaf 13 maart 2020 de mogelijkheid voor verlof opgeschort². Tegen het einde van 2020 waren de verlofmogelijkheden voor de gedetineerden beperkt. Slechts als het verlof bijdraagt aan re-integratie is algemeen verlof mogelijk en eventueel een incidenteel verlof. En dat terwijl in de nieuwe wet Straffen en Beschermen re-integratie belangrijker wordt. Ook de fasering is door de corona-maatregelen getroffen. Voor gedetineerden in een zeer beperkt beveiligde inrichting (ZBBI) is de gevangenisstraf tijdelijk geschorst of zij werden gesloten teruggeplaatst. De ZBBI's werden gesloten. Dit had tevens als gevolg dat gedetineerden uit de gevangenis niet konden faseren naar de ZBBI. Fasering naar een penitentiair programma was daarentegen wel mogelijk³, maar niet alle gedetineerden die in aanmerking komen voor fasering komen daarvoor in aanmerking.

Beperkende factor hierin is tevens het beperkte contact voor de gedetineerden met personeel van de reclassering, gemeente en andere externe partijen, waardoor vertraging kan ontstaan.

Veiligheid

Door de corona-maatregelen is er veel veranderd in de PI. De bezoeken van externen aan de gedetineerden vinden anders plaats en er is geen BZT meer. In het begin resulteerde dit in meer misdragingen, maar dat is eind 2020 een stuk minder.

Het aantal vacatures in de PI is gezakt van 28 naar 15 openstaande vacatures. Het komt regelmatig voor dat na benoeming nieuwe medewerkers toch uitvallen. De PI is vooral op zoek naar arbeidsmedewerkers, PIW'ers en beveiligers.

In het begin van de corona-maatregelen werden de meest vindingrijke manieren gevonden om contrabande de PI binnen te smokkelen, vooral kunstig in kleding genaaide drugs. Drugs en telefoons worden over de muur gegooid of met drones afgeworpen. Dit gebeurt drie à vier keer per week. Daar heeft de PI op ingespeeld door tijdens het luchten met drie bewakers te surveilleren. Aan de buitenkant van de PI hangen gevoelige en slimme camera's. Zowel piloot als drone worden waargenomen. Een politieteam in burger grijpt tijdig in en er geldt een vliegverbod. De PI heeft een bureau inlichtingen en veiligheid dat regelmatig contact heeft met de politie.

De PI onderzoekt of de investeringen van een enorm net over of een kooi in de luchtplaats een oplossing kan zijn voor het over de muur gooien van contrabande.

² Brief S. Dekker aan Tweede Kamer, kamerstuk 24587-763

³ Antwoord op vragen over versoepeling van Corona-maatregelen in gevangenissen, 2020D23826

Doordat er geen direct fysiek contact meer is met bezoekers is de binnenkomst van contrabande danig afgenomen. Tevens worden regelmatig een drugshond en een lithiumhond (deze kan batterijen ruiken) ingezet en met succes. Er wordt met regelmaat contrabande gedetecteerd door de ingezette hond(en).

In verband met het risico op besmetting wordt er binnen de PI op een andere wijze gefouilleerd. Tijdens het fouilleren staat het personeelslid niet voor de gedetineerde of bezoeker, maar achter de persoon die gefouilleerd wordt en er wordt gebruik gemaakt van mondkapjes en handschoenen. Het dragen van een mondkapje beperkt zich tot een dringend advies en wordt niet verplicht opgelegd. Alle richtlijnen van het RIVM worden nageleefd.

Gedeco

De eerste Gedeco-vergadering van 2020 gaf nog geen weergave van hetgeen de rest van het jaar zou gaan beheersen, namelijk alle maatregelen rondom COVID-19. De zorgen vanuit de Gedeco betroffen toen onder meer nog het nieuwe dagprogramma, de leveringsproblemen vanuit de winkel en het ontbreken van speelgoed in de bezoekersruimte.

COVID-19 veroorzaakte al snel andere zorgen: bezoek achter plexiglas, het temperatuur en screenen van bezoekers, het toestaan van maximaal één kind en het Skypen deed zijn intrede. In juli 2020 werd aangekondigd, dat de avondrecreatie pas weer in oktober 2020 zou aanvangen. Contacten met advocaten, Reclassering en andere ketenpartners verliepen voornamelijk via Skype.

Maatregelen werden gedurende het jaar gewijzigd. Met name de kwaliteit van het Skypen en de beperkingen op dit gebied door het gebrek aan mankracht was voor de Gedeco een terugkerend onderwerp van gesprek.

De aanvankelijk beperkende maatregelen rondom de viering van de feestdagen was voor de Gedeco aanleiding om dit onderwerp uitgebreid op de agenda te zetten en te bespreken.

Ook voor de Commissie van Toezicht werd het fysiek bijwonen van een Gedeco vergadering niet langer mogelijk. Dit vond voor bijna geheel 2020 plaats via Skype.

Vergaderingen vanuit de directie met de Gedeco werden open en duidelijk gevoerd. Ook de kwaliteit vanuit de Gedeco was zodanig, dat er op constructieve en serieuze wijze kon worden gediscussieerd. De Gedeco kreeg voldoende kans en ruimte om vragen te stellen en zijn zorgen te delen. Dat de beperkingen waar gedetineerden mee te maken kregen niet altijd strookten met het landelijk beleid moge duidelijk zijn.

Externe contacten

De voorzitter heeft in 2020 weer inbreng gehad in de Klankbordgroep van de Commissies van Toezicht. Ook nam hij deel aan het Platform Levenslang. Met de voorzitters van de Commissies van Toezicht in PI Hoogvliet, Detentiecentrum Rotterdam en de PI Dordrecht werden vruchtbare gesprekken en uitwisselingen gehouden.

6. De adviestaak

Ook in 2020 is een aantal adviezen van de Commissie van Toezicht aan de directie voorgelegd.

De Commissie heeft specifiek aandacht gevraagd voor de volgende onderwerpen:

- De kerstviering, gelet op de coronamaatregelen en daardoor beperkte mogelijkheden
- De regelmatig slechte verbinding bij het Skypen
- De beperkte reïntegratie en daaraan gekoppeld verlof- en faseringsmogelijkheden
- Het gebruik van mondkapjes in de inrichting

7. De bemiddelingstaak

De Commissie van Toezicht streeft ernaar bij zoveel mogelijk daarvoor geschikte klachten te bemiddelen. Rogatoire verzoeken, klachten over disciplinaire straffen, ordemaatregelen, verlof en bejegening worden gewoonlijk niet bemiddeld.

Als gevolg van de corona-maatregelen en het verzoek vanuit de directie om, ook als Commissieleden, niet of zo min mogelijk naar de inrichting te komen om mogelijke besmettingen te voorkomen, kwam de bemiddelingstaak onder druk te staan. Om de noodzaak van het afhandelen van de klachten en het bieden van een luisterend oor aan de gedetineerden te kunnen handhaven moest een alternatief voor de bemiddeling gevonden worden. In eerste instantie besprak de desbetreffende weekcommissaris telefonisch de klachten met de gedetineerden. Later is er gebruik gemaakt van een audio- en visuele verbindingen (Facetime, Zoom, Skype). Met de aanpassingen in de bezoeken en spreekkamers kon er gebruik gemaakt worden van een spreekkamer achter glas. Afhankelijk van de dagelijkse situatie en in overleg met de inrichting wordt een keuze gemaakt voor een bepaalde methode. Hoewel deze methodes redelijk goed functioneren, laat dit onverlet dat de weekcommissarissen betreuren dat zij de situatie op de afdelingen niet in ogenschouw kunnen nemen.

Voorts stond eind 2020 de inwerkingtreding van de nieuwe Veegwet per 1 januari 2021 centraal. Tijdens de vergadering van 10 december 2020 is besloten tot het gebruik van een nieuw formulier waarop de gedetineerde kan aangeven of hij een klacht wil indienen, dan wel een verzoek tot bemiddeling (grief) indient.

8. De rechtsprekende taak

Gemiddeld drie keer per maand (met uitzondering van de zomermaanden en december) komt de beklagcommissie bij elkaar. De beklagzittingen vinden in de regel plaats op donderdagochtend of donderdagmiddag. Normaal gesproken vindt de zitting in een daarvoor gereserveerde ruimte in PI De Schie plaats, maar vanaf juni 2020 wordt hiervoor gebruik gemaakt van een audio- en visuele verbinding (Skype). Per zitting worden er gemiddeld ongeveer acht klachten behandeld. Voorafgaand aan de klachtenbehandeling vinden, indien geagendeerd, de rogatoire verhoren plaats. Tijdens de beklagzitting krijgen, voor zover aanwezig, beide partijen de mogelijkheid om hun klacht of verweer toe te lichten en over en weer op elkaar te reageren. Vervolgens beslist de beklagcommissie, bestaande uit de voorzitter en twee leden. Hoewel de voorkeur uitgaat naar direct mondeling uitspraak doen, is deze mogelijkheid door het Skypen beperkt. In de regel wordt in een later stadium schriftelijk uitspraak gedaan naar aanleiding van de klacht. Tegen de uitspraak van de beklagcommissie kunnen klagers of de directie in beroep gaan. Dit gebeurt met enige regelmaat.

Daarnaast probeert de Commissie in toenemende mate klachten zonder zitting af te doen. Dit betreft, naast de kennelijk niet-ontvankelijke klachten, voornamelijk die klachten waarin klager elders rogatoir gehoord is.

9. Overige vermeldenswaardige activiteiten en gebeurtenissen

Tijdens de nieuwjaarsreceptie van PI De Schie op 7 januari 2020 waren een aantal leden van de Commissie aanwezig. De directeur van de PI Rotterdam presenteerde een terugblik op 2019 en de ambities voor 2020.

Anders dan gebruikelijk heeft de jaarlijkse themadag voor Commissies van Toezicht die normaal gesproken begin november plaatsvindt geen doorgang gevonden. Ook heeft het jaarlijkse diner van Commissie en directie niet plaatsgevonden.

10. Algemene conclusies

In 2020 is een flinke toename (bijna 200 klachten) van het aantal klachten te zien, met name in de tweede helft van het jaar en voornamelijk door diverse groepsklachten. Deze groepsklachten zijn direct te herleiden tot de beperkingen van activiteiten als gevolg van het naleven van coronamaatregelen.

Vanwege het verzoek van de directie om bezoeken aan de inrichting zoveel mogelijk te beperken, is voor de uitvoering van de toezichthoudende-, bemiddelings- en rechtsprekende taak noodgedwongen gebruik gemaakt van audio- en visuele verbindingen (Facetime, Zoom, Skype), dan wel uitwijkmogelijkheden naar externe vergaderlocaties.

Als gevolg van de coronamaatregelen heeft de Commissie in 2020 extra aandacht besteed aan de mogelijkheden van contact voor de gedetineerden met hun familie en vrienden (via een digitale verbinding, dan wel fysiek bezoek), de kwaliteit van de digitale verbindingen, de invulling van activiteiten (zowel binnen het dagprogramma als daarbuiten) en beschermende maatregelen tegen het Covid19-virus.

De samenwerking tussen de directie, de afdelingshoofden en de leden van de Commissie is onverminderd goed en constructief.

Bijlagen

Managementoverzicht 2020

2020	begin voor raad	instr	uitstr	dlt	gegr	ong	deels gegr	overg	n-o	ing	ing na bemiddelen	ing ter zitting	afdoening na rog	eind-voorraad
Januari	195	50	75	94	1	19	1	3	19	11	9	5	7	170
Februari	170	54	79	93	3	13	0	0	10	34	3	2	12	145
Maart	145	47	41	86	3	13	0	0	9	14	2	0	0	151
1^e kwartaal	195	151	195	91	4	50	1	3	38	59	14	7	19	151
April	151	52	50	61	0	4	0	4	0	21	8	0	13	153
Mei	153	58	18	43	2	0	0	0	0	16	0	0	0	193
Juni	193	85	25	63	0	3	0	3	0	18	0	1	0	253
2^e kwartaal	151	195	93	56	2	7	0	7	7	55	8	1	13	253
Juli	253	227	76	105	1	9	2	3	18	43	0	0	0	404
Augustus	404	64	60	83	0	1	0	4	0	50	2	0	3	408
September	408	43	226	83	1	74	0	1	96	38	8	0	8	225
3^e kwartaal	253	334	362	90	2	84	2	8	114	131	10	0	11	225
Oktober	225	80	30	94	1	4	0	3	1	12	5	1	3	275
November	275	146	28	111	1	10	0	2	0	11	4	0	0	393
December	393	58	64	148	4	32	0	0	13	12	1	1	1	387
4^e kwartaal	225	284	122	118	6	46	0	5	14	35	10	2	4	387
Totaal	195	964	772	89	14	187	3	23	166	280	42	10	47	387

Instr= instroom, uitstr = uitstroom, dlt= doorlooptijd, gegr= gegrond, ong= ongegrond, overg= overgedragen, n-o=niet-ontvankelijk, ing = ingetrokken, rog = rogatoir verzoek

Managementoverzicht 2019

2019	begin voor raad	instr	uitstr	dlt	gegr	ong	deels gegr	overg	n-o	ing	Ing na bemiddelen	ing ter zitting	afdoening na rog	eind-voorraad
Januari	172	69	74	86	4	16	0	4	11	33	0	2	4	167
Februari	167	68	38	123	1	13	1	2	6	9	4	2	0	197
Maart	197	57	70	96	4	17	1	4	3	18	4	0	19	184
1° kwartaal	172	194	182	102	9	46	2	10	20	60	8	4	23	184
April	184	64	80	95	1	15	0	1	30	12	6	5	10	168
Mei	168	79	40	65	3	7	0	4	1	12	2	1	10	207
Juni	207	70	72	90	6	20	1	5	0	29	0	6	5	205
2° kwartaal	184	213	192	83	10	42	1	10	31	53	8	12	25	205
Juli	205	68	96	95	9	17	1	7	31	18	0	3	10	177
Augustus	177	67	36	49	0	2	5	4	0	25	0	0	0	208
September	208	69	73	103	1	11	0	2	48	7	1	3	0	204
3° kwartaal	205	204	205	82	10	30	6	13	79	50	1	6	10	204
Oktober	204	76	63	61	0	15	0	1	1	33	4	2	7	217
November	217	53	61	95	2	12	0	4	16	16	0	2	9	209
December	209	51	65	105	10	14	0	5	7	14	9	1	5	195
4° kwartaal	204	180	189	87	102	41	0	10	24	63	13	5	21	195
Totaal	172	791	768	89	41	159	9	43	154	226	30	27	79	195

Instr= instroom, uitstr = uitstroom, dlt= doorlooptijd, gegr= gegrond, ong= ongegrond, overg= overgedragen, n-o=niet-ontvankelijk, ing = ingetrokken, rog = rogatoir verzoek